

**KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI KÖZGYŰLÉS
E L N Ö K E**

ELŐTERJESZTÉS

**a Komárom-Esztergom Megyei Közgyűlés
2022. november 24-ei ülésére**

Tárgy: Tájékoztató a Nemzeti Kastélyprogram és a Nemzeti Várprogram eredményeiről

Előterjesztő: Popovics György a Közgyűlés elnöke

Előkészítő: Hummel Rudolf főosztályvezető
Farkas Erika pályázati és fejlesztési tanácsadó

Tisztelt Közgyűlés!

A Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat területfejlesztési feladataihoz kapcsolódóan folyamatosan figyelemmel kíséri a megye területén EUs támogatással és/vagy hazai forrásból megvalósuló fejlesztési projekteket.

A Magyar Kormány a 1663/2014. (XI.20) számú kormányhatározatában a Nemzeti Kastélyprogram keretében felújítandó kastélyokról, míg a 1483/2015. (VII.21) számú kormányhatározatában a Nemzeti Várprogram keretében felújítandó várakról hozott határozatot. 2016-ban, a Nemzeti Kastélyprogram és a Nemzeti Várprogram felülvizsgálatáról szóló 1773/2016. (XII.15.) sz. kormányhatározatban ugyanakkor felülvizsgálta ezen helyszínek listáját, és módosította az érintett kastélyok és várak körét (egyúttal hatályon kívül helyezve a két korábbi kormányhatározatot).

A 1773/2016. (XII.15.) sz. kormányhatározat hatályos állapota szerint jelenleg Komárom-Esztergom megye területét érintően a bajnai Sándor-Metternich-kastély, az oroslány-majkpusztai Esterházy-kastély, kamalduli remetesség, és a tatai Esterházy-kastély a felülvizsgált Nemzeti Kastélyprogram keretében történő fejlesztését, az esztergomi várnak a felülvizsgált Nemzeti Várprogram keretében kiemelt helyszíneként, míg a várgesztesi várnak a felülvizsgált Nemzeti Várprogram keretében nem kiemelt helyszíneként történő fejlesztését tartalmazza a két program.

Tekintettel a megyét érintő fejlesztési helyszínekre, megkerestük a Nemzeti Örökségvédelmi Fejlesztési Központ Kft-t (NÖF), annak érdekében, hogy a Megyei Önkormányzat Közgyűlése részletes tájékoztatást kapjon a két program megvalósulásáról, a helyszínek változásának okairól, a megvalósult fejlesztések volumenéről, eredményeiről, valamint a jövőben várható fejlesztésekről.

A NÖF tájékoztatta a Hivatalt, hogy a közelmúltban az ügyvezető személyében változás történt (2022.10.01-hatállyal), melyre tekintettel a novemberi közgyűlésre részletes tájékoztatást nem áll módjukban összeállítani. Előzetes tájékoztató összeállításában való közreműködés mellett kifejezték szándékukat arra, hogy részletes tájékoztatást adjanak a Közgyűlés soron következő ülésén.

A Közgyűlés 2022.11.24-i ülésére előzetes tájékoztatásként, gondolatébresztőként összeállított, alábbiakban olvasható ismertető tartalmát jóváhagyták, jelezve, hogy a program egészére, a változásokra és a várható fejlesztésekre vonatkozó, részletes tájékoztatásuk ezen megvalósult fejlesztésekre is ki fog térni, továbbá a személyes tájékoztató alkalmával készséggel válaszolnak minden felmerülő kérdésre.

Előzetes tájékoztató a Nemzeti Kastélyprogramban és a Nemzeti Várprogramban érintett, Komárom-Esztergom megye területén található helyszínek fejlesztésének aktuális állapotáról.

1. Sándor-Metternich kastély - Bajna

A bajnai Sándor-Metternich-kastélyegyüttes és parkjának turisztikai célú fejlesztése elnevezésű projekt tevékenységei megvalósultak, a kastély a nagyközönség előtt 2022. tavasza óta nyitva áll.

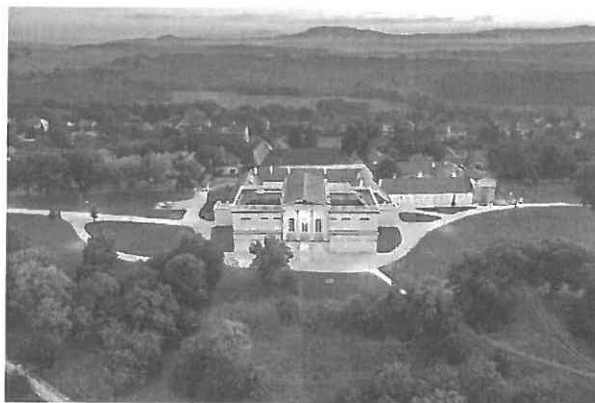
A fejlesztés célja volt a Sándor-Metternich-kastélyegyüttes felújítása és eredeti állapotának bemutatása a látogatók számára. A projekt a kiemelt jelentőségű műemléki értékeket célozta meg. A fejlesztési terület kiterjedt a főépület mindkét szintjére, ahol jelentős barokk, illetve

klasszicista falfestések találhatóak. Az intézői udvar délkeleti szárnyában kerültek kialakításra az üzemi területek, a kastély főépülete és a mellékszárnyak által körülölelt díszudvar szintén megújult, ahogy a kastélypark is.

A középkori alapokon álló barokk, majd klasszicista stílusban kiépített egykori főnemesi rezidencia bemutatását célzó munkálatok során megújultak a nyílászárók, helyreállították a belső tereket, de a gépészeti és elektromos rendszereket is megújították. A hazánkban és Európában is különleges barokk-klasszicista falfestések és mennyezetfreskók egyes részeken restaurálásra és bemutatásra kerültek. A fejlesztés egyik érdekessége, hogy a milánói Scala díszlettervezőjének tervei szerint kialakított terek is megújultak, mint a Raffaello- és az Etruszk-terem. Visszahelyezésre került az emeleti Raffaello-teremben a páratlan szépségű mennyezeti falképegyüttes. A pazar festmény közel 40 éves gondos megőrzés után született újjá és került vissza eredeti helyére. A főépület földszintjén látogatható lett a felújított kastélykápolna, valamint egy barokk falképrészletekben gazdag teremben kapott helyet a kávézó és az ajándékbolt. A mellékszárnyban vizesblokkokat és egyéb kiszolgáló helyiségeket alakítottak ki.

A kastély főépületében kapott helyet a mozgalmas életű „Ördöglovast”, azaz gróf Sándor Móricot és lányát, a „divatdiktátor” Sándor Paulina grófnőt bemutató kiállítás. A modern, élményközpontú tárlat e két színes egyéniség életpályájával ismertet meg történetmesélés, és interaktív, szimulációs eszközök segítségével. Visual guide-on 3D-s és kiterjesztett valóságon alapuló rekonstrukciók segítségével, élményszerűen került megjelenítésre az épület története. A gyerekek számára külön eszközök és kiállítási tartalom segítségével válik befogadhatóvá a kastélyok világa. A tárlat keretében a földszinten a kastély történetébe nyerhet betekintést a látogató, amint 19. századi pompájában a Sándor-Metternich család nevezetes tagjainak adott otthont, de látványos kiállítási elem az épület háborút követő korszakának bemutatása is. Az emeleti termek két szárnya bemutatja Móric gróf és lánya életének meghatározó eseményeit, kiemelve a lovas sportot, vadászatot és a korabeli divatvilágot. A kastély és parkja rendezvényhelyszínként is funkcionál majd. A kastélypark megújítása a történeti elemek megőrzésének a céljával, természetvédelmi szempontok alapján történt, így a park az egykori tájképi kert hangulatát idézi, amelyet gyalogosan járhatnak be a látogatók. A kastélyparkban a tematikához kapcsolódó játszótér, landart alkotások, fotópontok és pihenőhelyek kínálnak kikapcsolódást minden korosztály számára.

A bajnai kastély felújításához kapcsolódóan a Hősök tere felújítására konzorciumi együttműködési megállapodást kötött Bajna Önkormányzata és NÖF Nonprofit Kft., így a tér is megújult, pihenőbútorokkal, friss burkolattal, parkosított részekkel, rendezett parkolási lehetőséggel várja a bajnai kastélyhoz ellátogatókat.

A „kiemelkedő és példamutató módon megvalósított, szakszerű és gondos felújításnak, képzőművészeti értékei restaurálásának, az épülethez illő közösségi hasznosításának” elismerésére 2021-ben a bajnai Sándor-Metternich-kastély felújítása ICOMOS-díjat kapott.

Az ICOMOS (Műemlékek és Műemlékhelyszínek Nemzetközi Tanácsa) nemzetközi szakmai szervezet Magyar Nemzeti Bizottságának célja, hogy előmozdítsa és segítse a műemlékek és műemlékhelyszínek megőrzését, bemutatását, méltó, fenntartható használatát. Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága a nemzetközi szervezet egyik legnagyobb taglétszámú tagszervezete, amelynek tagjai a magyar műemlékvédelem meghatározó szakemberei. A Bizottság minden évben ICOMOS-díjjal ismeri el a magas színvonalú műemléki felújításokat.

2. Esterházy kastély és kamalduli remeteség- Oroszlány-Majkpuszta

Az oroszlány-majkpusztai kastély és remeteség felújítási projekt tevékenységei megvalósultak, a remeteség a nagyközönség előtt 2022.tavasza óta nyitva áll.

A fejlesztés első ütemében 2012 és 2015 között került sor a kastélyépület, azaz a Foresteria felújítására. A II. ütem az első folytatásaként a műemlékegyüttes felújításának teljességét célozta meg. Ennek keretében megújult 7db múzeumjellegű cellaház, a grottakápolna, a jégverem, a templomtorony és a mértani kert. Ezen felül sor került a templomrom építészeti elemekkel való bemutatására is, valamint megtekinthetővé vált a frissen feltárt kriptá. A látogatók számára kiszolgáló épület épült a jégverem meghosszabbításaként.

A remeteség melletti tó partján fogadóépület, jegypénztár és múzeumshop, valamint fogadótér került kialakításra. Kibővült a parkoló területe is a megnövekvő látogatószám kezelésére. A jegypénztár melletti új épület rendezvények számára áll majd rendelkezésre. Az új fogadóépülettől a látogatók rövid sétával közelíthetik meg a remeteség épületegyüttesét.

A 6. és 7. számú épület egy általános és egy vezetői cellaként került berendezésre, ahol a látogatók betekinhetnek a szerzetesek egykori életébe.

Ezekben a múzeumi cellaházakban egyrészt különböző – források alapján rekonstruált – enteriőr terek (kápolna, lakószoba, műhely, fáskamra) kapnak helyet, másrészt a két épület egy-egy helyiségében egyedi témájú, kisebb kiállítások (a 6. cellaházban az „Órák: az idő és az elmúlás fogalma a barokkban”, a 7. cellaházban pedig a majki 1985. évi és a 2015-2016. évi ásatások leletanyaga vitrinekben, illetve az előjáró könyvtárszobája is megjelenik.

A klauzúra udvarán álló templomrom falai jelzésszerűen láthatóvá váltak, miközben tornya és romfala is restaurálásra került, ahol még felfedezhetőek a valamikori díszítőfestés és a templombelső színezett vakolatmaradványai. Immáron a felújított torony is látogatható, ami kiállítótérként és jeles napokon különleges vezetések során a remeteség kilátópontjaként funkcionál majd. Az új, Csendvilágból napvilágra című tárlat egyrészt a korabeli környezetet idézi meg néhány szuggesztív műtárggyal (feszület, szentet ábrázoló szobor, a liturgiához kapcsolódó tárgyak), illetve egyedi élményelemmel (stallum) és más, a lelkiességhez köthető installációval.

Megtekinthető lett a templomhoz tartozó nagyobb – szerzetesi – kriptá is.

A kriptá a szerzetesi élet utolsó állomását bemutató emlékhelyként került kialakításra: a 18. századi szerzetesi temetkezésekhez kapcsolódóan az elmúlást szimbolizáló festett koporsók motívumai jelennek meg ide vonatkozó, a korabeli lelkiességi irodalomból vett gondolatok kíséretében, hologramvetítés formájában. Helyet kap továbbá a helyiségben a majki kriptá eredeti fedlapja és egy festett szerzetesi koporsófedél is hozzá tartozó installációval.

A múzeumi cellaházakon túl még három további remeteház nyílt meg a nagyközönség előtt. A 17.számú házban múzeumpedagógia és kézműves, illetve a 14. számúban látványmanufaktúra tevékenységeire alkalmas tereket alakítottak ki. Ezekben a helyszíneken interaktív módon vonják be az ide érkezőket, az itt elhelyezett tárgyak - amelyeknek eredetijét a vendégek a kiállítás során a cellaházakban már láthattak – megfoghatóak és kipróbálhatóak. A kipróbálható

eszközök mellett felülthető öltözetek, kiegészítők kerültek kihelyezésre, illeszkedve a remeteség tematikájához (pl. kerti munkához kötény, mindennapi élethez szerzetesi habitus, mint öltözet, szalmazsák stb.).

A cellaházak között újonnan megnyílt interaktív cellaházban a látogató a kiállításokhoz kapcsolódó többtinformációkat is megkapja audiovizuális eszközök segítségével.

A 12.számú épület, az úgynevezett Kapusház a rendezvények során fogadó és kiszolgáló területként került kialakításra.

A projekt központi elemét képezi a kolostorgazdálkodást bemutató mértani kert. A gazdálkodás bemutatása tanösvény jelleggel (tájékoztató táblák, interaktív eszközök) történik meg, amelyet kiegészítenek különböző foglalkozások, kerti vezetések. A gazdálkodás gyakorlati részleteit szintén nyomon követhetik a látogatók. A kertben a Foresteria épülete a falfestésekkel és stukkókkal gazdagon díszített grottakápolna, valamint az előtte elterülő helyreállított mértani díszkert különösen alkalmas kisebb létszámú esküvők megtartására.

A fogadóépületben shop várja a vendégeket, amelyben a helyhez köthető kézműves termékek, saját márkás ajándékok közül lehet válogatni.

3. Esterházy kastély-Tata

A felújítási projekt lezárult, a kastély a nagyközönség előtt 2021. júniusa óta nyitva áll.

A kastély 2018-2020 között zajló felújítása során megvalósult a főépület és az úgynevezett kiskastély déli szárnyának teljeskörű felújítása, állagmegóvó munkáinak kivitelezése. A főépület teljes szerkezeti megerősítését követően megújult a tetőszerkezet, amely új cserépfedést kapott. Megtörtént a belső udvar rekonstrukciója, megoldódott a hátsó parkban elhelyezkedő kis tó vízelvezetése. Sor került a kiskastély mögötti támfal megerősítésére, a közművek (csatornahálózat, vízelvezetés, gázbekötés, elektromos hálózat) rekonstrukciójára és megfelelő kiépítésére is. Megújult több, mint 600 db egyedi köelem. beépítésre került 12.3 tonna szerkezeti acél a földem megerősítésekhez. Kicseréltek 5000 méter fűtés-csővet, 1.000 méter belső vízvezeték, 7.600 méter gyengeáramú és 19.770 méter erősáramú villanyvezeték. A kastélyban beépítésre került 3.600 méter internet kábel, továbbá közel 1.000 elemből kiépített LED-es fényforrás és lámpatest.

Az összesen közel 3000 m² alapterületű kastély 700 négyzetméteren sikerült megőrizni az eredeti táblás és rombusz alakú parkettát. Ez annak köszönhető, hogy amikor a kastélyt kórházként használták, a parkettát linóleum burkolattal fedték le. A fürdőszobákban jó minőségben maradtak fenn az eredeti márvány és hollandi csempés burkolatok. A történelmi falrégeket szakértőink gondos kutatások alapján és archív fotók alapján restaurálták a térsorokban. Az enteriőrökben csak a tárlatok belsőépítészeti elemei jelentik a kortárs részleteket, amelyek egyszerűségükkel az eredeti textúrákkal harmonizálnak. A felújított

kastély emeleti és földszinti teremsorában korhű bútorok és festmények idézik meg a barokk hétköznapi hangulatát. A ma Ausztráliában élő Francesca Esterházy Blackwell jóvoltából számos, a tatabányai kastélyból elszármazott műtárgy került be a család történetét bemutató kiállításba, ami a magyar műemléképületek történetében kiemelt jelentőségűnek mondható.

A kastélyban „A Béke szigete elnevezésű” interaktív elemekkel gazdagított tárlat mutatja be az Esterházy család nemzetközi szerepét és a város fejlődésére gyakorolt hatását. Emellett betekintést nyerhetnek a kastély diplomáciatörténeti jelentőségébe, hiszen az Esterházy-ak korában számos magas rangú eseménynek adott otthont az épület. A barokk kastélyban nemcsak a műemlékvédelmi helyreállítás és a kulturális tartalomfejlesztés történt meg, de ismét alkalmassá vált nemzetközi színvonalú rendezvények befogadására. A kiállítási és a rendezvény terek egymástól függetlenül is funkcionálhatnak, hiszen külön lépcsőházzal megközelíthetőek. A múzeumshop és a kávézó enteriőrjében az új funkciónak megfelelően a kortárs design érvényesül. A modern, mégis elegáns Szalon kávézó belépőjegy megváltása nélkül is látogatható.

4. Az esztergomi vár

Az esztergomi vár felújítása még nem kezdődött meg. A Vármúzeum látogatható.

5. A várgesztesi vár

A várgesztesi vár turisztikai fejlesztése még nem kezdődött meg. A Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. révén mintegy 800 millió forintból állagmegóvási, vízvezetési munkálatok kezdődtek 2021. novemberében. A vár nem látogatható.

Tisztelt Közgyűlés!

Javaslom, hogy a Nemzeti Kastélyprogram és a Nemzeti Várprogram folyamatban lévő és jövőben tervezett, megyénket érintő fejlesztéseiről a Közgyűlés során következő ülésén részletes tájékoztatás megtartására kérjük fel a Nemzeti Örökségvédelmi Fejlesztési Központ Kft-t.

Tatabánya, 2022. november 16.

Popovics György
elnök

Határozati javaslat

A Komárom-Esztergom Megyei Közgyűlés

tudomásul veszi a Nemzeti Kastélyprogram és Nemzeti Várprogram aktuális állapotáról szóló előzetes tájékoztatóban foglaltakat. Egyúttal felkéri a Nemzeti Örökségvédelmi Fejlesztési Központ Kft-t a programok megvalósult, folyamatban lévő és jövőbeni, megyét érintő fejlesztéseiről, a jogszabályi változásokról szóló részletes tájékoztató megtartására.

Határidő: azonnal

Felelős: Popovics György, a közgyűlés elnöke

Hivatali végrehajtásért felelős: Hummel Rudolf főosztályvezető

